

тими, хто потребує соціального захисту, зокрема у випадку хвороби, інвалідності, старості, втрати годувальника, безробіття, нещасного випадку на виробництві тощо.

Очевидно, що фінансова діяльність домогосподарств України, окрім здійснення витрат, передбачає і отримання доходів. Здебільшого номінальні доходи населення постійно зростають, але цей показник завжди необхідно порівнювати з наявними темпами інфляції. Збільшення доходів, темпи яких переважають над рівнем інфляції, є прикметою зростання економіки і є передумовами до зростання соціалізації громадян.

Література:

1. Головніна О. Г., Основи соціальної економіки: підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 648 с.
2. Витрати і ресурси домогосподарств України у IV кварталі 2019 року. *Державна служба статистики України*. Київ, 2020. URL: <https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2018/gdvdg/vrduB IVkv2019.zip> (дата звернення: 13.10.2021).
3. Витрати і ресурси домогосподарств України у II кварталі 2020 року. *Державна служба статистики України*. Київ, 2020. URL: <https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2018/gdvdg/vrduB IIkv2020.zip> (дата звернення: 14.10.2021).
4. УСЕ – Універсальний словник-енциклопедія / [гол. ред. ради М. Попович]. Київ: Тека, 2006. 1432 с.
5. *Державна служба статистики України*. URL: https://ukrstat.org/uk/express/expr2020/expres_2020.html (дата звернення: 20.10.2021).
6. Костюк І. В., Харко В. Ю. Проблеми соціалізації економічного розвитку. *Проблеми та перспективи розвитку економіки і підприємництва та комп'ютерних технологій в Україні* : матеріали VIII Наук.-тех. конф., 26-31 березня 2012 р. Львів : НУ“Львівська політехніка”, 2012. С. 79–81.

ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Купіч Б. В., студентка 6 курсу факультету економіки та управління

Борисюк О. В., к.е.н., доц. кафедри фінансів

Волинський національний університет імені Лесі Українки

За останні кілька десятиліть національні економіки безперервно нарощували взаємодію один з одним, сформувавши світову економіку, що володіє ієрархією та безпрецедентним рівнем взаємозалежності між структурними елементами. Сучасна світова економіка була б неможлива без валютного ринку, який обслуговує взаємозв'язки між національними економічними системами через надання широкого переліку валютних інструментів. Саме валютний ринок забезпечує торговельні та розрахункові

відносини між країнами, створює умови для руху капіталів між національними економіками.

Валютний ринок – це система фінансово-економічних відносин, якими передбачається проведення операцій купівлі-продажу чи обміну іноземної валюти, а також платіжних документів, представлених іноземними валютами [1, с.30]. Валютний ринок є найбільшим сегментом фінансового ринку, він тісно взаємопов'язаний з кредитним, фондовим та страховим сегментами. Від стану валютного ринку залежить національна економіка, функціонування її державного та приватних секторів.

Валютна політика України є складовою грошово-кредитної політики та відіграє важливу роль в економічному розвитку держави, як на внутрішньому ринку, і на міжнародній арені. Тому виявлення та вирішення основних проблем, що існують на валютному ринку, є одним із пріоритетних завдань Центрального банку, як «мегарегулятора» країни. Однак у нашій країні такому важливому сегменту економіки приділяється недостатньо уваги з боку регулюючого органу. Валютна політика займає незначне місце у системі грошово-кредитної політики та обмежена переважно проблемами курсової вартості гривні, яка, безумовно, відіграє значну роль розвитку в функціонуванні валютного ринку та економіки загалом, але не єдиним аспектом, на який необхідно звернути увагу.

Комплексна валютна політика повинна включати й інші її напрями — удосконалення управління міжнародними резервами (вирішення проблем з їхньою диверсифікацією), перехід до реальної вільної конвертованості гривні та її використання як регіональної, згодом і світової валюти, а також валютне забезпечення інноваційного процесу.

Нестабільність внутрішнього валютного ринку часто визначається як "надмірна" зміна показників, що характеризують поточну чи потенційну вартість валюти. При цьому рух валютного курсу може відбуватися як у бік зменшення вартості валюти, і зміцнення, крім того, поняття "нестабільність" відноситься і до випадків, коли органи грошово-кредитного регулювання змогли захистити курс валюти від спекулятивного тиску шляхом здійснення інтервенцій на внутрішньому валютному ринку або підвищення внутрішньої процентної ставки. Як альтернативне визначення нестабільності в деяких дослідженнях розглядаються ситуації надмірної зміни вартості валюти щодо тренду, що склався. Причому критерій надмірності може бути встановлений індивідуально для кожного з цих випадків, а також як загальний для групи країн.

Нестабільність на валютному ринку може обумовлюватися кризами:

- платіжного балансу;
- державної заборгованості (веде до валютної кризи);
- заборгованості приватних позичальників (банківська криза), який за певних умов може спричинити валютну кризу.

Високі зовнішні ціни та внутрішній попит сприяють відновленню економіки України. Однак, на даний момент, відновлення йде ще повільніше, ніж очікувалося. Грошово-кредитна політика залишається м'якою. Натомість

НБУ починає поступово скорочувати антикризові грошові інструменти. Водночас співпраця з МВФ є гарантією зниження загроз фінансовій стабільності. Враховуючи поточні кредитні рейтинги України, відсутня співпраця з міжнародними фінансовими організаціями, що робить Україну надзвичайно вразливою перед глобальними економічними потрясіннями [3].

За оперативною оцінкою, ВВП у I кварталі 2021 року знизився на 2% у річному вимірі. Такий результат дещо контрастує з високими темпами відновлення споживчого попиту і сприятливою ситуацією для більшості ключових секторів економіки. Негативно на зміну ВВП впливали зниження фізичних обсягів експорту товарів, стрімке відновлення імпорту і мляві інвестиції. Додатковим фактором скорочення стали карантинні обмеження (рис.1).

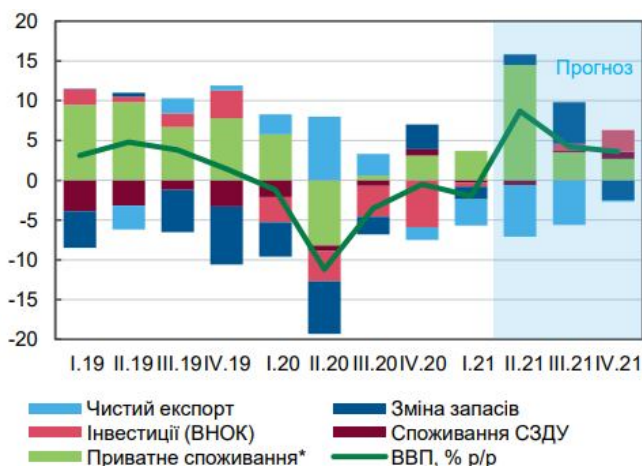

Рис. 1. Внески категорій кінцевого використання в річну зміну реального ВВП*, в. п.

ВНОК – валове нагромадження основного капіталу,

СЗДУ – сектор загальнодержавного управління.

* Разом з некомерційними організаціями, що обслуговують домогосподарства. Зміна за I квартал 2021 року за оперативною оцінкою Держстату у травні, оцінка внесків – НБУ. Прогноз на II–IV квартали – оцінки НБУ, квітень 2021 року.

Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ [2]

Офіційний курс гривні до іноземних валют відіграє ключову роль у валютній політиці Національного банку. Від 2020 р. і до сьогодні вплив нового негативного зовнішнього фактору – пандемії коронавірусної інфекції (COVID-19), супроводжується черговим падінням цін на нафту, внаслідок чого відбувається постійний ріст курсу долара та євро. У зв'язку з цим деякі розвинуті ринки демонструють зниження ліквідності. Різке ослаблення національної валюти породжує цілий ряд негативних наслідків: зростання спекулятивного попиту на іноземну валюту, підвищення рівня доларизації депозитів, посилення інфляційного тиску, недостатня гнучкість механізмів валютного курсоутворення, обмежена кількість інструментів та складність механізмів хеджування валютних ризиків і ряд інших.

Задля вирішення всіх зазначених проблем розвитку валютного ринку і покращення економічної ситуації в країні, пропонуємо такі заходи:

- 1) стимулювання прямих іноземних інвестицій, експорту, що збільшить кількість і стабілізує валюту в країні;
- 2) скорочення міжнародної заборгованості;
- 3) врегулювання механізму контролю та протидії спекуляціям;
- 4) відновлення курсової стабільності гривні;
- 5) вдосконалення організаційної структури внутрішнього валютного ринку та чинного законодавства у валютній сфері задля забезпечення більш гнучкого та сучасного режиму валютного регулювання та валютної політики держави;
- 6) забезпечення прозорості операцій НБУ на валютному ринку.

Література:

1. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2005. 714 с.
2. Звіт НБУ про фінансову стабільність. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FSR_2021-H1.pdf?v=4.
3. Карлін М. І. Борисюк О. В. Управління державними фінансами: посібник / М. І. Карлін, О. В. Борисюк. Луцьк : ПП Іванюк, 2013. 273 с.

АНАЛІЗ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ОЦІНКИ ВНУТРІШНІХ ЕКОНОМІЧНИХ РЕЗЕРВІВ НА ВУГЛЕДОБУВНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Лапко А. В., студентка 4 курсу факультету Менеджменту

Вагонова О. Г., завідувачка кафедри прикладної економіки, підприємництва та публічного управління, д.е.н., професор

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

Параметри кореляційного аналізу використовується для цілеспрямованого регулювання рівнів результативних ознак. Кількість внутрішніх економічних резервів обумовлює необхідність застосування множинного кореляційно-регресійного аналізу для кількісної оцінки взаємозалежності між статистичними ознаками, що характеризують окремі процеси. Під час аналізу необхідно встановити теоретичну форму зв'язку між факторними і результативними ознаками (регресійний аналіз) та визначити щільність цього зв'язку (кореляційний аналіз), тобто кількісно виміряти та оцінити механізм взаємодії факторних ознак [1].

Кореляційні зв'язки встановлюються в середньому для великої сукупності даних з інформаційної бази, яка має достатньо типові й надійні статистичні характеристики, а також якісну однорідність (наближеність умов формування результативних і факторних ознак) та кількісну однорідність (відсутність одиниці спостереження, яка за числовими характеристиками